

PETRE ȘTEFĂNESCU GOANGĂ

Legenda creată în jurul acestui inegalabil artist, care, timp de jumătate de secol, a interpretat, pe mai toate scenele importante din Europa, nu mai puțin de 51 de personaje, pălește față de ceea ce este Petre Ștefănescu-Goangă în realitate: o figură rabelaisiană cu un farmec irezistibil, cu o extraordinară vitalitate, bonom și jovial, spontan și comunicativ, de o autenticitate extremă, iradiind o tinerețe sufletească cuceritoare, demnă de invidiat. Ne-am fi așteptat ca faima și gloria programului zilnic, foarte încărcat, să ne facă mai greu de obținut o întâlnire. Ne-au surprins promptitudinea și naturalitatea cu care s-a prezentat, într-o dimineață, la redacție, interesul viu și sincer pe care l-a manifestat pentru fugara noastră conversație, menită să dezvăluie — pe fondul unor obișnuite și hazlii întâmplări de viață și creație — unele date semnificative legate de profesia interpretului de operă, de destinul instituției pe care a slujit-o, credincios, atîția ani. L-am întreat deci pe prietenosul oaspete:

— Care au fost „semnele” carierei dv. de cîntăreț? Ați fost un copil-minune? Ați avut artiști în familie?

— Mama era pianistă amatoare. Grație influenței ei, am înfruntat rigiditatea tatălui meu, care nu admitea în familie o carieră artistică, nepotrivită cu societatea onorabilă din care făcea parte. Copilăria și adolescența mea lipsite de griji au marcat cariera

mea viitoare cu înțelesul pe care, la aceea vîrstă de aur, eram în stare să-l dau „vieții de artist”. Eram boem și distrat, libertin, veșnic îndrăgostit — o fire năstrușnică, zburdalnică. Desecori eram apostrofât cu un cuvînt de rușine: „derbedeu”... După cîteva întâmplări scandaloase, petrecute în dulcea libertate a liceului „Nicolae Bălcescu” din Brăila, tata m-a trimis intern la Iași, la unul

La Iași, în anii de școală, violonist în orchestra liceului (în primul rînd, stînga)

DESPRE EL, OPERĂ ȘI INTERPRETARE

din cele mai bune licee din țară — care a dat neamului nostru intelectual de frunte — „să mă facă om”. Eu, tot timpul, pe ultimul loc. Cu chiu cu vai, cu ajutorul subvențiilor stipendii ale tatei, am reușit să termin totuși liceul. Țin minte că la absolvire, deși cunoșteam dinainte subiectul (tata invitase la o petrecere, la Brăila, tot corpul profesoral de la Iași), am luat numai: „suficient”.

— *Vai, maestre, astea sînt semne rele... Cum o să le dau ca exemplu tinerei generații? Spuneți-mi totuși care au fost semnele de bun augur, pentru că, la urma-urmei, ele au triumfat...*

— Un profesor de muzică de la liceu, Aureescu, m-a îndemnat să urmez Conservatorul. I-am spus: „Trebuie să-l întreb pe tata”. Răspunsul primit a fost, bineînțeles: „N-am nevoie de lăutari în familie! Să se facă inginer la Charlottenburg! Să facă dreptul!”. M-am înscris la drept, la universitatea din Iași. Auzindu-mă urlînd toată ziua prin casă, observînd „asiduitatea” cu care urmam cursurile de drept — nu mă trăgea inima într-acolo —, Enescu i-a zis tatei: „*Are voce*”. I s-a răspuns: „Nu-i băgați copilului în cap

asa ceva! Să facă dreptul!”. Sfaturile și influența, perseverența lui Enescu l-au determinat totuși pe tata să mă trimită la Paris; nici nu ajunsese bine, și eram gata înscris la... drept. Am urmat cursurile trei ani, paralel cu cele de canto: datorită recomandății lui Enescu către doi mari profesori din Paris, Maria Freund și Felia Litvin, am fost admis la cursurile acestora din urmă. Înscris peste numărul reglementar de locuri, am reușit curînd să mă disting și să devin unul din cei mai buni elevi. În ultimii doi ani (din cei cinci cîți am urmat la clasa profesoarei Litvin), am fost și profesor, trimis s-o suplinesc pe profesoara mea la Conservatorul american din Fontainebleau.

— *Care a fost — sau au fost — întîlnirile decisive cu scena?*

— Debutul, într-un spectacol la Bordeaux, cu rolul Mefisto din *Faust* de Gounod. În același timp, am contractat cu unul din cei mai mari impresari ai vremii, Isaac, un mare turneu, cu spectacole prin toată Franța. Am apărut prima oară pe scenă ca bas, și timp de trei ani am cîntat bas. În 1927, angajat la Opera din Liège, am aflat deodată că, de fapt, nu sînt bas, ci bariton. Am învățat

Cu Arta Florescu în turneu la Budapesta

atunci rolul lui Herode din *Herodiada* de Massenet și am cîntat cu unul dintre cei mai mari tenori din lume, Fernand Anseau. Acesta a fost de fapt adevăratul meu debut, ceea ce se cheamă „start” în carieră. De la Liège, am fost chemat la Opera din Bruxelles, după care am plecat la Viena. Aici mi-am pregătit repertoriul în limba germană, *Tannhäuser*, *Walkiria* de Wagner, precum și un mare număr de liederuri. În acest timp, am făcut cu impresarul Mobusson un mare turneu în Franța, Spania, Olanda, Belgia, Austria, Portugalia, Anglia, Germania. Mi-am făcut apariția și pe scenele românești, la Cluj și București, chemat ca vedetă, să cînt în douăzeci de spectacole cu *Tosca*, *Paiațe*, *Carmen*, *Faust* și altele. În 1932 m-am întors definitiv în țară. Am cîntat doi ani la Cluj, apoi, din 1934, la București. Am studiat 70 de roluri și am interpretat 51 din repertoriul de operă german, rus, francez, italian și, bineînțeles, românesc.

— *Ce anume ați interpretat din creația românească?*

— Eu l-am creat pe *Lăpușeanu* de Zirra. Am avut-o ca parteneră, în acest spectacol, pe Lucia Bercescu, cea mai frumoasă voce după Darclee.

— *Un mare succes de public? A propoș de public, ce credeți despre el?*

— Am fost boem o viață întreagă, dar am ținut cu sfințenie la un singur lucru, cel mai important și serios în cariera mea: *respectul față de public și față de spectacol*. Nu mi-am permis nici o clipă răsfăț, abateri, concesii care să altereze relația cu publicul: el este acela care dă calificativul suprem, prin participarea sa afectivă, prin aplauzele sale. Publicul diferă mult de la o țară la alta. Cel mai spontan în reacții este cel

din Italia și din sudul Franței (Marsilia); de obicei, e entuziasat, uneori însă, reacționează brutal. Relațiile protocolare nu sînt aici uzuale. Iată: într-un teatru din Italia se cînta *Paiațe*. Prologul, după cum bine știți, este cîntat de bariton. Publicul a fluierat și huiduit. Ridicînd mîinile pentru a cere liniște, interpretul bariton s-a oprit din cîntat, a înaintat la rampă și a rostit cu candoare: „Pe mine mă fluierați? Așteptați să vedeți tenorul...” Spectatorii s-au amuzat, le-a trecut supărarea...

— *Credeți că prezența unui mare actor este suficientă pentru a trezi interesul pentru un anume spectacol?*

— Da. Dar cu o floare nu se face primăvară. Vedeta e strîns legată de ansamblu. Omogenitatea, cuvînt atît de des întrebuințat, este hotărîtoare și pentru calitatea spectacolului de operă. Ca să interpretezi strălucit o partitură, trebuie să ai parteneri de valoare. E un adevăr banal, dar vreau să subliniez că, fără să se eclipseze unii pe alții, numai în ansamblu interpretării pot crea unitatea în stare să transmită spiritul propriu al unei compoziții.

— *Ce părere aveți despre creația românească de operă?*

— Muzica e de multe ori bună. Compozitorii de operă și libretiștii ar trebui totuși să pornească de la cunoașterea mai realistă a posibilităților de execuție ale cîntăreților, pentru că se întîmplă să propună pagini muzicale cu note atît de înalte, încît nu le poate ajunge nici un cîntăreț... M-am întebat adeseori, de exemplu, în legătură cu acel deosebit de frumos și expresiv oratoriu „Tudor Vladimirescu” al lui Gh. Dumitrescu, cine l-ar fi putut interpreta, dacă n-ar fi fost corul Armatei?!

— *U-am văzut în Rigoletto. Nimeni, de atunci încooace (și am văzut mulți cîntăreți, unii celebri), n-a reușit să mă impresioneze atît de puternic. Numai din glas, aproape fără mișcare, ați realizat cel mai profund dramatism, un patetism tragic de o uimitoare simplitate. Știu că asemenea miracole sînt rare, că nu puteți să-mi dați rețeta. Totuși, v-aș întreba: de ce depinde o mare creație?*

— De libertatea creatoare a interpretului. Acesta nu trebuie stînjenit în manifestarea personalității sale, nu trebuie să se simtă o marionetă în mîna regizorului. Într-un spectacol de operă, care este un spectacol muzical, trebuie, după părerea mea, să predomină conducerea muzicală, oricîtă importanță tinde să capete acum și domeniul regizoral. Opera română are nevoie să-și întărească aceste două compartimente. Dorința compozitorilor și regizorilor de a înnoi

În Aida de Verdi

spectacolul de operă e firească. Noul e bun cînd e mai bun decît vechiul, dar atunci cînd în numele lui se distruge tot ce există, și nu se creează nimic, eșecul e inevitabil. Mă bucur că Opera din București i-a angajat pe Mircea Popa și pe Kisadgi; cred că ar mai trebui adus și Baciul de la Iași, pe care-l socotesc cel mai bun șef de orchestră dintre tineri, capabil să pună strălucit în valoare muzica, să creeze condiții optime de exprimare unui interpret. Mă gîndesc că talentele numeroase, concentrate la Opera Română, au nevoie de o asemenea îndrumare.

— *Supraviețuiește opera, ca gen?*

— Da. Nu sînt de părere că televiziunea și radioul, cinematograful și alte asemenea invenții pot omori spectacolul de operă. E drept că uneori această concurență se manifestă acut. Dacă distribuția, montarea, acuratețea muzicală sînt asigurate, genul nu va muri niciodată.

— *După aproape 25 de ani, v-a fost dat să vă reluați cariera pedagogică la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”. În această calitate, ce credeți despre contingentul viitor de interpreți de operă?*

— Consider că sîntem una din țările cele mai bogate din lume în talente vocale. Dovadă: toate premiile I și II din competițiile mondiale. În calitate de profesor, am verificat și promovat în carieră mai multe generații. Mă mîndresc că am reușit să-l ajut pe Ludovic Spiess, azi celebru în lume,

să-și dezvolte calitățile naturale. Sub șefia mea de catedră s-au afirmat Nicolae Herlea, Dan Iordăchescu. Eu personal i-am format pe Ion Buzea, Octavian Naghiu, Nicolae Florci, Mugurel Bogdan, Elena Dima-Toroi-man, Iulia Buciuceanu, Mihaela Botez...

— *Care este, după părerea dv., „secretul” unui bun profesor?*

— E un „secret” al lui Polichinelle: cel mai bun profesor este cel care strică cel mai puțin emisia naturală a elevului.

— *Ce satisfacții vă oferă prezentul, ce visuri și aspirații aveți?*

— Joc cu multă plăcere în *Birlic*, alături de cîteva vedete ale teatrului românesc. Am reușit performanța, în ziua mării concurențe, meciul cu grecii, să avem, în mine și seara, sala Palatului arhiplină. E o satisfacție! Voi juca în cîteva filme: în *Zestrea domniței Ralu*, rolul lui Manuc, și în *Săptămîna nebunilor*. Aș vrea să mai fiu chemat în provincie, la Cluj, de exemplu, să mai cînt pentru publicul de acolo, cunosător și rafinat. Vreau, la această vîrstă înaintată, să mai fac dovada că nu am renunțat la cariera pe care, pe vremea cînd cîntam la Bruxelles, tatăl meu nu o vedea realizîndu-se în țara mea... Și să spulber, astfel, în același timp, o prejudecată: că numai străinătatea te poate consacra.

Valeria Ducea